ЦЕТИЊСКИ ВЈЕСНИК

ИЗЛАЗИ СРИЈЕДОМ И СУБОТОМ

Цијена: за Црну Гору на годину 10 круна, на по године 5 круна; ван земље 15 франака у злату.

Уређује: ОДБОР

Адреса: „Цетињски Вјесник“ — Цетиње; Adresse: „Le Courrier de Cettigné“ — Cettigné (Monténégro)

Поједини број 10 пара.

БРОЈ 50. ЦЕТИЊЕ, УТОРАК 28. ЈУНА 1911. ГОД. ГОДИНА IV.

Европска штампа и Црна Гора

Цетиње, 28. јуна.

Ко би се још и томе могао надати!

Турска штампа, која нас у потоње доба бездушно напада, учинила нам је искрен и озбиљан коплимент. Она нам је направила огромну рекламу, којој се нијесмо могли ни надати.

Како ли је више пута потребно имати и отворена непријатеља, да би се у очима паметна свијета стекло признање!

Полуслужбени цариградски листови посвећују читаве чланке питању: *чиме је Црна Гора успјела да задобије за себе симпатије јавнога мишљења и европске штампе?*

Парама?! Не, — Црна Гора је сиромашна, — одговарају на постављено питање органи младотурске владе.

Великом организацијом?! Не, — јер Црна Гора, као мала држава, такву није у стању дати, — опет одговарају цариградски листови.

Па чиме онда, кад је факт, да је сва европска штампа на страни Црне Горе због догађаја у Арбанији?

Тако се даље у чуду питају младотурске ефендије. Довијају се на све могуће начине, да нађу кључ тој тајни над тајнама.

Најприје су пошли од пара, пошто и Млада Турска као и стара вјерује, да се без бакшиша ништа не може постићи. Мјером, којом мјере своју сопствену поквареност, хтјели би да окарактеришу и европску просвјећеност! Они не могу замислити да култура утврђује моралне принципе, пошто су сами далеко од сваке културе, или се налазе под маском лажне. Први одговор, који им пада на памет при питању: чиме је Црна Гора задобила љубав европске штампе, - одмах их води новцу и бакшишу, без чега је тешко покренути у општу корист оријенталску равнодушност. Ипак и сами увиђају, да је бесмислица тако што и помислити, кад је у питању мала и сиромашна Црна Гора. Зато не имају куд, но да се зауставе код себе, јер отуда и потиче узрок антипатијама европскога јавнога мишљења спрам Турске.

Криви смо сами! — узвикују цариградски младотурски, па чак и старотурски листови.

Ко умије, њему двије. Црна Гора, ма да је мала и без обилних новчаних средстава, умије да задобија представнике европске штампе лијепим начином и пажњом. Код нас се у Турској — веле цариградски листови — тако не ради. Ми имамо и новинарске организације и средства, али ништа не радимо, већ грубо предусрјетамо стране новинарске кореспонденте и трудимо се, да их нељубазностима од себе одбијемо и отуђимо. Црна Гора ради сасвијем друкчије! Краљ Никола добро схваћа важност европске штааме, па зато се у Његовој држави, почевши од Њега ,и све до потоњега органа државне власти, иде у сусрет представницима штампе у вршењу њихове дужности. Тако и ми треба да радимо — савјетују новинарски органи комитета „Јединство и Напредак“ своју владу. Зар наша влада, која је напредна и слободоумна (?!) — продужују речени турски листови — не зна да је данас много и много пута глас штампе моћнији од топова и пушака?

Тако је. У томе се слажемо чак и са — младотурском штампом.

Али има још нешто, што босфорске ефендије прећуташе. Они ништа не причају о томе, да ли европска штампа има разлога, кад је у овој прилици, као и вазда, на страни Црне Горе. Све би хтјели да нађу некакве изговоре за своје оправдање. Све им се нешто чини, или се бар тако представљају, као да је Црна Гора оманђијала европску штампу, да пише у њену корист. Кад нема пара да је привуче (ми такву турску инсинуацију на рачун части европске штампе енергично одбијамо), онда је више но извјесно, да Црна Гора има некакву чаролијску моћ, којом завори европско јавно мишљење.

Варате се, Младотурци! Црна Гора нема никакву тајну снагу за опчаравање европске штампе. Наша јуначка отаџбина понаша се према представницима штампе као и свака културна европска држава. То је наша дужност, јер добар тон и лијеп начин прва су обиљежја културе представника једне државе. Па ипак, ни све то још није довољно, да се узмогну задобити симпатије штампе просвијећених народа. Оне се задобијају најприје *правдом.* Правда је на нашој страни! То је увидјела европска штампа, и то је оно, што је привлачи за Црну Гору. Правда не може бити на страни онијех, који пале куће, сијеку нејач, разгоне старце и жене и угњетавају јуначки арбанашки народ. Правда није на страни рушитеља цркава и школа, још мање на страни онијех, који имају варварске смјелости, да Црну Гору руже и да јој истребљењем пријете, што се као културна и уређена држава, у дубини своје душе, буни против таквих варварстава у својем непосредном сусједству.

Ту је први и једини узрок осуди Турске од стране штампе просвијећена свијета, а симпатијама и признању исте за Црну Гору.

Нека се, дакле, младотурске ефендије најприје постарају да се окупају у животворној води цивилизације, и да у својем царству заведу ред, слободу, равноправност и човјекољубље, па европска штампа неће бити противу њих огорчена. Кад би били такви, они би тек тада били у личноме опхођењу коректни и пажљиви наспрам представника европске штампе, *пошто добар тон и лијеп начин долазе само и једино са културом.*

Цетиње, 28. јуна

Министар барон Буриан допутовао је у Сарајево, гдје ће дуже вријеме провести на Илиџама.

*

У угарском сабору примљен је предлог о повећању пореза на алкохол.

*

Службено се из Београда јавља: Гласови пронесени у Прагу и другим словенским мјестима о појави колере у Србији злонамјерно су измишљени и тенденциозни. Ни у Србији, ни у близини српске границе нема никаквих ни најмањих симптома какве епидемије, а најмање колере.

*

Из Цариграда се јавља, да ће се продужити Арбанасима рок за примирје још за десет дана.

*

У Португалу је дошло до крвавог сукоба између војске и монархиста.

*

Да би се ријешило мароканско питање ради се на томе да се сазове друга међународна конференција.

*

Из Анадолије се јавља да се тамо колера све више шири.

*

Нови поштански међународни конгрес састаће се у Мадриду 1913. год. у мјесецу априлу.

Министарска криза у Србији

У тренутку када су се имала да попуне два упражњена министарска портфеља и када се држало да је ствар са тиме свршена изненадно је пијела влада подијела оставку.

Пад кабинета Николе Пашића објашњаван је на разне начине. По једнима пад је проузрокован ушљед тога што се предсједник министарства Пашић хтио да повуче и одступи, а по другима што је дошло до сукоба између министра финансија Стојана Протића, старијег радикала, и министра народне привреде Јакова Продановића, самосталног радикала. Пашићево одступање објашњавало се како тиме што се хтио да повуче из јавног живота и да омогући коалицију оба радикална крила, тако и породичним недаћама да би могао да се посвети васпитању свога сина, који је, бавећи се у иностранству на студијама, скренуо на странпутицу. О сукобу између министра финансија и министра народне привреде износи се да је потекао од туда што је министар народне привреде у питању зајма Управе Фондова радио за леђима министра финансија, чиме се показао према њему нелојалан и крњио му углед. Како Продановић није хтио због тога да Протићу да задовољење, то је Протић остао при својој оставци, која је повукла пад цијелог кабинета.

Оставка кабинета је претпрошле суботе уважена и требало је читаву недјељу дана док се нови кабинет образовао. Састав кабинета се нудио разним лицима, али безуспјешно, као што је без успјеха било да се поново склопи коалирани кабинет.

Најзад је састав кабинета извршио досадањи министар спољних послова др. Милован Миловановић. Овај нови кабинет је састављен овако: предсједник министарства и спољних послова др. Милован Миловановић, министар финансија Стојан Протић, који је и у Пашићеву кабинету овај портфељ имао, министар војни генерал Степо Степановић, који је за вријеме јубиларне прославе на Цетињу у пратњи престолонаслједника Александра био, министар унутрашњих дјела Марко Трифковић, министар просвјете Љубо Ловановић, министар привреде Милан Капетановић, министар грађевина Перо Илић и министар правде др. Драгољуб Аранђеловић.

И ако се овај кабинет сматра као чисто старијих радикала ипак он у ствари то није. У њему су Пашићеви приврженици само Протић и Ловановић. Миловановић припада старијим радикалима, али је рано виђен и у стрпци радикалне демократије. Трифковића сматрају као дисидента старијих радикала а тако исто и Аранђеловић није заслијепљен партизан. Остали су безбојни или врло слабо партиски обиљежени.

Држање Иса Бољетинца

— Исо Бољетинац у своме селу —

Наша обавијештења о држању Иса Бољетинца се потврђују. Она се потпуно поклапају са оним што сада о Бољетинцу износи скопљански лист „Вардар“, који је и у приликама и у могућности да буде добро, тачно и вјерно оИсу обавијештен.

Тако он сада о држању Исову пише:

Исо Бољетинац непрекидно је у своме селу. Долазе му Арнаути са свих страна „на вијеђе и добродошлицу“. За ове двије године Исо је стекао велико поштовање у маси. Прича се много о његовој неустрашивости и готовости да свој живот положи за арбанаску ствар. Говоре да као муслиманин клања на једном вјерски освештаном платну, које ће му послужити као покров ако погине и које увијек са собом носи. Људи, који су с њим разговарали, причају да Исо много хвали гостопримство које је нашао у Црној Гори и јунаштво о коме се увјерио међу Црногорцима. Чује се и то, да се Исо у Бољетину клео, да ниједна арбанаска пушка неће никад опалити на ону страну гдје буду Црногорци.

Ово се све приповиједа. Исо, као кнез у својој нахији, сједи мирно у Бољетину. Властима се не предаје, а слабо хаје: да ли га власти сматрају још за одмјеника.

Угарска влада у Сабору

— Политичке прилике у Угарској —

С дана у дан опозиција у угарском сабору постаје безобзирнија и одлучнија. То је отуда што је опозиција, и ако састављена из многих странака, компактна. Сад се ради на томе да буде и једнодушна. Хоће да створи заједнички рад у борби противу владе. Зато се споразумијева шта ће све и како ће предузети, да поведе најодлучнију борбу противу владе. На челу овог покрета налази се Кошутова и Јуштова странка.

Ова безобзирност опозиције силно је раздражила предсједника угарске владе Драгутина Куен Хердерварија, који и иначе силно натеже са вођењем послова, а нарочито у односима с Бечом.

И онако неуспјесима нервиран, Куен Хардервари се сада силно ражљутио на држање својих приврженика, који у сабору занемарују своју дужност и аљкавошћу својом иду на руку опозицији да успјешно води борбу противу владе.

Влада у сабору има 270 посланика на које се наслања. Да би рад у сабору био пуноважан потребно је присуство бар сто посланика, али аљкавошћу владиних посланика добар дио посланика одсуствује. Како опозиција редовно и ревносно похађа сједнице сабора, то врло лако може наступити случај, да који владин захтјев пропадне и да влада у сабору претрпи удар и крај тога што има велику већину. Уз то опозицији врло често полази за руком да осујећава рад сабора.

Због тога је предсједник угарске владе постао љут и нетрпељив и у том свом гњеву плануо је, читајући буквицу владиним посланицима због немарности према својим посланичким дужностима и слабом посјећивању саборских сједница, па је запријетио да ће распустити сабор и наредити нове изборе, како би одбацио све неуредне посланике и изабрао само оне што су савјесни и тачни.

Његова пријетња је тргла мало из дремежа владине посланике и они су постали уреднији, али не за дуго, у толико прије што сви добро знају, да предсједник министарства не смије своје пријетње да оствари.

Зна се врло добро да нови избори ни мало не би ишли у прилог садашњој угарској влади, јер она и сада са великом већином у сабору због јаке и одлучне опозиције силно кубури. Овако би на изборима могао и врло лако да насједне и настрада. На тај начин пријетња његова о распусту сабора и новим изборима је сасвијем празна.

У цијелој тој ствари значајно је то, да влада не стоји и крај већине у сабору

NACIONALNA BIBLIOTEKA CRNE GORE „DURDE JAKIĆ“

најбоље и сем факт да је предсједник владе принуђен да пријети и застрашава своје саборске приврженике жалосна је чињеница, која одаје да, и ако малобројнија, опозиција може врло лако да стане за врат влади и да јој страх у кости натјера. И само то, на је довољно да се оцијене политичке прилике у Угарској, гдје је влада принуђена да своје привржанике за се одржава и на дужност упућује пријетњама и застрашивањима!

Тако се што само у Угарској може видјети.

Мисија скадарског арцибискупа

— Турска утиче преко арцибискупа на предају Арбанаса —

Подгорица, 24. јуна.

Позната је ствар, да су турске власти свима средствима настојале, да утичу на Арбанасе да се покоре и предаду. Шта све нијесу чинили, што све нијесу предузимали и преко кога се све нијесу обраћали, па им све то није ништа помогло! Арбанаси, изгубив свако повјерење према Турцима, неће ни да чују за предају и живи не мисле да се покоре Турцима.

Кад све то није помогло са свима замамљивим обећањима, обратили су се на скадарског арцибискупа и умолили га, да он предузме посредовање, знајући да међу Арбанасима добар глас ужива и да су му они послушни и наклоњени.

Арцибискуп се најзад одазвао тој жељи и из Скадра дошао у Црну Гору. Био је прво у Подгорици и овдје с угледним арбанаским главарима преговарао, а потом је био и на Цетињу, гдје је, чујемо, врло лијепо прихваћен.

Од синоћ нам се опет овдје налази пресвијетли скадарски надбискуп Монсињор Сарећи. Он је допутовао овдје, као што рекосмо, по нарочитој наредби из Цариграда и с мисијом да Малисоре склони и приволи их да борбу прекину и натраг се поврате. Он је за ту цијељ већ окупљало Малисоре, држао им проповијед и савјетовао их, али није ништа постигао. «Ми Турцима ништа не вјерујемо.» «Ми никад турски више бити нећемо.» «*Борићемо се за своју слободу до посљедње капи крви.*» — Нама су Турци наше домове и наше богомоље попалили и порушили. Нама је непријатељ све уништио. Остала нам је једино *нада у Бога и у наше голе животе* а добро се уздамо да ће и Европа нашу праведну ствар потпомоћи!»... Ево овако су Малисори своме пресвијетлом арцибискупу одговарали.

Био сам очевидац колико и како се власт мјесна заузимала, да се Малисора око арцибискупа што више окупе и да им савјетовање буде што слободније и коментније, па опет све то није ништа помогло.

Арбанаси неће на турску ријеч.

НОВИ АУСТРИСКИ ПАРЛАМЕНАТ

— Како ће изгледати нови парламенат у Аустрији —

Кроз четири дана састаје се нови аустриски парламент, чији су чланови бирани под владом барона Бинерта, а са којим ће имати да ради нова влада барона Гауча.

Сједнице парламента отвориће сам ћесар, који ће ради тога нарочито доћи из бање у Беч, па ће се послије тога поново вратити у бању ради лијечења, јер ваља знати, да је ћесар јако оронулог здравља.

Привремени предсједник парламента биће најстарији посланик по годинама барон Фухе. За сталног предсједника биће изабран др. Силвестер, који припада њемачком народном савезу.

Пријестону бесједу владар ће прочитати 4. јула, а у августу ће му предсједништво парламента предати у Ишлу адресу парламента.

Бечки хришћански социјалисти неће ступати у странку, те ће хришћанска социјалистичка странка бројати само 70 чланова, на челу којих ће бити др. Финк. На челу сељачке народне странке биће посланик Длупос.

У новом парламенту биће сада 12 свештеника, док их је до сада било 3.

Старорусинског и јеврејског клуба више неће бити. А од десет бечких њемачких слободоумних посланика само три ће ступити у њемачки народни савез.

За потпредсједника парламента хришћанска социјалистичка странка хоће да кандиндује свога посланика, али се не зна хоће ли њемачки народни савез ту кандидацију да прихвати и потпомогне.

Радна већина још није комбинована.

Наше власти противу колере

— Мјере предострожности и распис о томе —

Из разних крајева јавља се о случајевима колере. Јавља се чак да су се појавили симптоми колере и у нашем непосредном сусједству. То је дало повода министру унутрашњих дјела г. Марку Ђукановићу да изда распис свима управним властима како би се предузеле све потребне мјере предострожности. Тај распис гласи:

Како је ове године колера узела још јачи мах у оним мјестима, у којима је прошле године харала, а нарочито у Италији, гдје се сваки дан све то више шири, па како је било случајева колере чак и у неким мјестима, која су од исте раније била поштеђена, ма да су санитарне мјере вршене по строгим прописима хигијене, то сам нашао за нужно, ради предохране од те опасне заразе, а док је томе на вријеме, наредити свим подручним ми управним властима, да се строго придржавају мог расписа од 21. септембра прошле године, број 7828.

Свим управним властима, пак, а нарочито општинским, ставља се на првом мјесту у дужност, да забрањују употребу незрелог и поквареног воћа и поврћа, рибе и др., и да средствима која им стоје на расположењу уништавају све, што би се као штетно и покварено донијело на пазару ради продаје.

У сваком случају, треба савјетовати народ да се чува, да што мање једе воћа, а поврће које употребљава да буде кувано. — Тако исто треба одвраћати народ од пића стајаће воде, од воде која се налази близу баруштина и мочвара, а најбоље је ако се вода што мање пије, и то по могућности кувана, особито она која се сматра нездравом.

Власти треба строго да обрате пажњу како на чистоћу улица по варошима и других јавних мјеста, тако и на чистоћу станова, обора, стаја и др., било то во варошима или селима, и да нареде да се смеће одстрањује и дубоко закопава у земљу, да би се тим убила свака клиса која би могла заразу проузроковати. — Нужници треба да буду вазда чисти и треба их поливати чешће растопљеном карболном кисјелином, или посипати не загашеним кречом. — Једном ријечи треба чинити све оно, што се нађе за сходно да се што боље очувамо од ма какве штетне појаве, којом би се колера могла и нас увући.

Сваког оног, ко би се ма и најмање огрешио о којој наредби, треба строго казнити, а потписани ће наћи начина да се увјери да ли управе власти врше тачно све, што им је овим и ранијим расписом стављено у дужност.

Кад би се појавио какав био сумњиви случај, т. ј. симптоми бљувања, пролива, трбобоље и т. д., треба га одмах строго изоловати, т. ј. треба дотичног затворити у његов стан, тако, да код њега нико не смије ући, нити ко скраја њега изаћи, и наредити љекару да истог прегледа, те се управљати према његовим даљим упутствима. — То су прве радикалне мјере, које се, без обзира на личности, имају предузимати.

За свако пренебрегавање у погледу издавања потребних наређења и предузимања санитарних мјера, као и за сваку немарност у погледу чистоће, биће ми одговорни надлежни фактори.

Наређујем свим управним властима да ме о пријему овог расписа извијесте.

Побуна у Арбанији

Преговори са Арбанасима, да би се покорили и одустали од побуне још се воде, али за то ни крвави окршаји никако не престају.

Од умирења Арбанаса нема никаквога изгледа, јер с неповјерењем гледају на Турке и на сва њихова обећања. А што се тиче побуне, она све више узима маха и од сада ће војска имати много више посла с устаницима него до сада, јер су поткријепљени и појачани.

Како стоји у самој ствари са побуном Арбанаса, то најбоље показују ови извјештаји, што смо их добили од наших нарочитих извјештача:

Акција Шаљана

Плавница, 22. јуна. — Четничка борба коју су Шаљани повели са царском војском од почетка самога устанка па до данас, једнако траје.

Нема дана када неће јуначки Шаљани нападнути из густих шума и стрмених литица пљачкашку војску и знатне јој штете нанијети. Нема тога Шаљанина који није наоружан маузерком, које су отимали од аскера. Оружја, муниције, хране — тога Шаљани имају доста, а и мањкати им не може док се то буде давало аскеру. Који тога има отео је, а који нема отима, тек су увијек снадбјевени свачим.

У потоњој битци код Пруша аскер је претрпио огромну штету. Јуначки Шаљани десетковали су их још у самим положајима а што су учинили тјерајући их од Пруша до мимо Сома то Бог и они знају.

Устаници продужавају борбу

Подгорица, 23. јула. — Командант турских трупа, које се налазе око Броје Никачке, прекјуче т. ј. 21. ов. мј. позивао је устаничке главаре на састанак, обећавајући им испунити све што од њега буду захтијевали. Устаничке војсковође навикнути на турска празна обећања и вјероломство а заклети опет да ни на какве услове и никад турски бити неће, већ да ће се док своја огњишта од варвара ослободе борити до истраге, — командантов су позив одлучно одбили.

Јутрос нам стиже глас, да је једна јака устаничка чета напала у Цијевни Вукељској један дио турске војске. Усташи су војску напали са добрих позиција и изненада, тако жестоко да се војска морала дати у дивље бјегство. На бојишту је остало много мртвих низама са којих су усташи узели њихове маузерке, муницију и хаљине. Усташи нијесу имали никаквих губитака.

Прошле ноћи није престајала пољба са Трабојина и Планинице. Осим топа и пушке чуо се и митраљез, па како се војска митраљезима служи само кад јој је непријатељ сасвим близу, то значи да се тамо синоћ очајна борба водила. Из Подгорице се сваки метак и чуо и видио, али вијести у појединстима још нема.

Од прије неки дан виде се овдје неки усташи који и ношњом и типовима не сличе баш много усташима које смо до сада овуда виђали. Ми смо се одмах заинтересовали овим новим гостима, те тако и дознали да су ово Арбанаси из Суме, која се налази у дубини Арбаније. Људи, који су у додир са њима долазили, говоре, да су од њих чули гдје причају, да хоће и они пошто по то да буду Краљеви. И њима се већ турски јарам додијао, па чувши успјехе саплеменика својих, придружили су им се и већ ступили у акцију.

О плотунима, које смо чули прије двије ноћи са и око Шипчаника, поуздано се дознаје: Негдје у околици отргао се био некакав коњ и у сав се трк упутио к Шипчанику, па како се ту вјечито живи у страху од усташа, то се ваљда посади учинило да то морају бити усташи, и зато оспу плотунима све док се више није чуо топот тога несретнога „бенђира“. Резултат ове борбе био је тај, да је коњ био убијен а да низами нијесу имали никаквих губитака.

Усташи напредују

Плавница, 24. јуна. — Од *када* је устанима по скупу цијену одузет Дечић изгледало је као да су се усташи сем Сељчана и Шаљана послије тешког напора ријешили да мало почину, а сада опет свјежи и снажни устали поново се утростручећи своје силе ударили су на све отете положаје отимајући један за другим.

Назад неколико ноћи видимо неустрашиме усташе гдје јуначки бој бију испод саме капе од Дечића пружајући се до стрмених гребена Шипчаника и вијенцем Миљеша и Рогама, а од синоћ опет су започели Горњим Кастратима до подножје Кастратских Вирова. У Горњим Кастратима и Вировима топовска пољба не престаје, а чује се и пушчана. На више мјеста виде се велики стубови од димена, али се још не зна да ли аскер пали торске колибе пошто кућа нема, јер

ПОДЛИСТАК

БУДУЋНОСТ ШТАМПЕ

ЈЕДНО НЕОДРЖАНО ПРЕДАВАЊЕ

Борислав Сл. Минић — (2)

Тек седамдесетих година духовни престиж Војводине почео је да опада. Он се преноси у Србију и Црну Гору, онђе гдје је и раније био.

Зна се, да је у току цијелога средњег вијека српско средиште било у Старој Србији и да је тек крајем XIV вијека пренесено у Црну Гору и Србију, гдје је била знаменита школа »ресавских проповједника.« Навалом Азијата Србија је пала, а Црна Гора потиснута, те о духовном животу није могло да буде ни помена. Тек у XVI вијеку духовни живот код Срба се буди у Војводини, док најзад није у другој половини деветнаестог вијека пренесен у Србију и Црну Гору.

Ступањем садашњег краља на владу у Црној Гори се већ првих година опажа живљи покрет духовног живота. Отварају се школе и читаонице, оснивају се просвјетне установе па и државна штампарија.

Оснивањем државне штампарије на Цетињу и духовни живот у Црној Гори расте и већ 1871. г. видимо први политички лист у Црној Гори „*Црногорац*“, који под уредништвом Сима Поповића излази једанпут недјељно. Од »Црногорца« 1873. г. постаје „*Глас Црногорца*“, који и данас излази као службени лист. Уз »Глас Црногрца« почео је недјељно да излази и први књижевни лист „*Црногорка*“ под истим уредништвом. Али »Црногорка« није била дуга вијека, јер је престала исте године кад је и почела. Тек доцније, 1884. г., »Црногорку« је обновио Јован Павловић, али је 1885. г. престала да излази на свагда.

Послије тога 1885. г. почела је да излази „*Зета*“ Филипа Ковачевића, али није дочекала ни годину дана излажења.

„*Нова Зета*“ замијенила је 1889. г. под уредништвом д-ра Лаза Томановића »Зету«, па је и она престала послије двије и по године. Кад је покренута »Нова Зета« покренуо је Јован Павловић мјесечник „*Просвјету*“, која је 1891. престала смрћу уредника. Тек након године дана »Просвјету« је приватно наставио Јован Сундечић, док је поново није предузело министарство просвјете и издавало до конца 1901. г.

Г. 1891. јавља се на Цетињу »Луча«, коју прве двије године уређује одбор, а доцније Лазар Перовић до 1900. г.

Од г. 1898. јављају се у Црној Гори политички листови, али ни један од њих дужа вијека. — —

Од свију листова што данас излазе најстарије су „Српске Новине«. Оне излазе већ 78 година. Затим долази новосадска »Застава« (46 година), »Глас Црногорца« (40 година), и т. д.

Српска штампа је до сада толико напредовала, да нема српске покрајине гдје нема бар једног листа, а у Америци их има десетак.

Од оних српских земаља, које нијесмо, до сада поменули, српски лист је имала прво горња Далмација. Још прије 32 године у Задру је изашао први српски лист «Српски Глас«. Послије њега — прије 19 година — «Дубровник« се појавио, а уз њега и српска штампарија је отворена.

Послије Далмације први српски лист добила је Босна и Херцеговина, гдје је прије 25 година почела да излази «Босанска Вила« а крај ње су се доцније појавили и други српски листови у Сарајеву, Мостару, Бања Луци и т. д. не рачунајући ту српске листове шесдесетих година, што су излазили на турском језику. И најзад долази Хрватска, гдје је прије 28 година покренут »Србобран«, а већ је двадеста година како тамо и српске штампарије има.

Срби у отоманској царевини имали су раније у Цариграду лист „*Цариградски Гласник*“, а од прије четири године имају у Скопљу „*Вардар*“, гдје је и српска штампарија.

Српска штампа се до сада толико развила, да сада има на српском језику близу 200 листова и часописа. Од тога броја највише пада на Србију — 120, а у самом Биограду 82. Затим долази Америка, па стара Српска Војводина, Хрватска и Славонија и Босна и Херцеговина.

И кад се зна да се већи број тих листова растура у 5—6 хиљада примјерака (најраспрострањенији српски лист »Мали Журнал« растура се око 12 хиљада), а најмање хиљаду примјерака, онда се може схватити колико је наша штампа освојила, а да не говоримо о многобројним књигама које сваке године на српском језику излазе.

Као што се из досадашњег излагања видјело, овакав успјех штампе стоји у тијесној вези са напретком и усавршавањем типографије. У колико се типографија више усавршавала, у толико је и штампа напредовала, па се данас дошло до тога, да штампа стоји на врло високом ступњу. Успјех њен толики је, да би изненадио и прве зачетнике и творце типографије, Јована Гутемберга и нашег Подгоричанина војводу Божидара Вуковића, који је на Буљићима, крај Подгорице, сам правио слова и штампао њима књиге.

Најраспрострањенији амерички и енглески листови однијели су рекорд. У редовним приликама они излазе неколико пута дневно, а у нарочитим приликама и сваког сата. У њима за сваку рубрику има посебни уредник и сарадници.

(Наставиће се)

НАРОДНА БИБЛИОТЕКА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

су их попалили или пак усташи пале аскерске логоре.

Од кад је потоње ноћи била битка на Дечићу, на Ћафкешу и околним врховима види се велики број шатора, а прича се да је на хусном пристаништу назад неки дан присиело један брод пун материјала за утврђавање шанчева и окопа. Чудновата је тактика Тургут-паше: хоће да иде преко Подгорице у Спуж а утврђује се у Копилик и Враку. Баш сад се види испод Дечића на дотичном врху велика група шатора, која непрестано расте. Значи да су Дечићу усташи у непосредној близини.

Причају, разумије се Мухамеданци, да је из Сан-Ђованиди Медуа дошао некакав табор војске и то без коњева. Сад што би значило без коњева војска и у ствари каква је то војска сами ђаво би знао.

Пошто се у Копилику на сву брзину раде нека утврђења и барикадирају поједине ћафе, то војске има доста у Копилику, Враци и околини.

Устаници нападају

Подгорица, 24. јуна. — Јуче на два сахата послије подне прошла је кроз Селцу једна чета од 60 добро наоружаних и испод Падова Ђоновића пријешла преко Цијевне. Чим се чета сасвим блину привукла, одмах је војску напала, но пошто је ту било повећи број војске, то низам није као обично при оваквим нападима одмах натраг устукнуо. С почетка је на усташе испаљено око 20 топовских метака, али кад је настала мјешавина, топ је умукао а од плотуна пушчаних небо се проламало. Ова борба трајала је синоћ тачно до поноћи. Усташи су се повратили у Селца, али о губитцима још нема тачних вијести.

Сад стиже поуздана вијест да су синоћ са Вирова Кастратских три пуне лађе рањених низама отиловиле за Скадар.

Шаљани па Шаљани

Плавница, 25. јуна. — Како се чује, а и по самој јучерашњој пуцњави дуж горњих Кастрата и Кастратских Вирова изгледа да су јуначки Шаљана у великом проширили рејон свог четничког војевања. До сада су били ограничени дуж шаљских градица, а сада их ево гдіе вучки из густих шума нападају по јужним Кастратима аскер не дајући им мира.

Шоша се креће

Плавница, 25. јуна. — Од назад неки дан Шоша, који је год наоружан пушком, придружио се Шаљанима, а особито од назад два дана. То је храбре Шаљане добро поткриепило, јер су у непрестаној војни изнурени па су и испогибали.

Војска, која је била још раније и прије састављена из башибозука а отишла на Мирдиту, послије већег броја омањих окршаја вратила се натраг у Скадар, а замијењена је аскером.

Зли језици не говоре тако но да су одрекли послушност и сами се без ичијег питања повратили својим кућама.

Најновије вијести

Подгорица, 28. јула. — Код Рапше је 23. ов. м. у вече био сукоб између устаника и турске патроле, коју су Рапшани уништили. — Цио дан 24. ов. м. био је бој у Броји. Исто је тако било боја и у Шкрељи. — Око Трабојина било је боја 24. ов. м. и трајао је и послије пола ноћи, а било је борбе и код Ћаф Капе. — И код Дечића дошло је до сукоба између устаника и војске 23. ов. м. када су устаници потукли цијелу турску патролу.

Дневник

Допутовали. Њих. Краљ. Височанства Књаз Нашљедник и Књагиња Нашљедница данас по подне вратили су се из иностранства на Цетиње.

Рођен-дан Краља Петра. Поводом рођендана Његова Величанства Краља Србије Петра сјутра ће у овдашњој манастирској цркви бити благодарење. Српски посланик г. д-р Гавриловић примаће по благодарењу у стану посланства честитања.

Дворска жалост. Због смрти Њ. Ц. В. Књагиње Марије Клотилде, Њ. В. бивше Краљице Португалије Марије Пије и Њ. Ц. В. Велике Књагиње Александре Јосифовне наређена је дворска жалост, која ће трајати дванаест дана.

Вратио се. Г. др. Л. Томановић предсједник Министарства, вратио се синоћ са одсуства, које је краће вријеме провео у Боки.

Пријеглед пута. Г. Ф. Јерговић, Министар финансија и грађевина, отпутовао на Данилов град ради пријегледа поправке путова у тијем крајевима.

Честитке конгресу. Г. Марко Ђукановић, министар унутр. дјела, упутио је јуче од стране Краљ. Владе предсједнику свесловенског новинарског конгреса у Биограду телеграфску честитку ове садржине:

„Црна Гора, која је принијела небројене жртве за славу Словенства, радује се састанку одабраних синова Славије на томе братскоме словенскоме скупу. Словенство много очекује од својих родољубивих радника са пером у руци. Ваш рад прате наше најбоље жеље. Нека би био срећан и корисан за цијело Словенство!“

Још су телеграфски честитали конгресу Његово Високопреосвештенство Господин Митрополит и уредништва „Гласа Црногорца“ и „Цет. Вјесника“.

Трогодишњица „Цет. Вјесника“. На данашњи дан прије три године изашао је први број овога листа. Од данас он улази у четврту годину. Чињеница на први поглед сасвијем безначајна, али ипак вриједна помена због разлога, које је мало коме лако уочити. Један орган јавности тешко је данас у српскоме народу одржати на достојној висини. Један лист, који вазда мора високо да стоји својим правцем, као овај наш лист, још теже је одржати. Лист са јасно одређеним смјером, који не треба да се упушта у сензационе споредности; лист са уско обиљеженим кретањем и у тону, и у начину излагања — такав лист изискује много труда, обазривости, вјештине и стрпљења. А те су одлике у данашњем српскоме јавном животу потиснуте на потоње мјесто због разузданости у наравима и распаљивости политичких страсти. Проћи кроз вртлог предрасуда, укоченост појмова, критику пакосних и нерадљивих посматрлаца, кроз незадовољство са свачим незадовољних и кроз подметања рђавих побуда — није ни мали ни лак задатак у оваквоме листу, који је поникао у тренутцима, кад је буктала заведена и на српско зло упућена новинарска кампања противу ове земље. Па ипак са стрпљењем, одлучношћу и спремом, која се тражи за овакву врсту родољубивога рада, дошло се дотле, да овај лист и у Црној Гори и у свијема југословенским крајевима задобије право грађанства. Од својих веома озбиљних другова у јавности српскога и хрватскога народа он је више пута добио јавне изразе признања за свој тон, озбиљност и начин уређивања. Поштена и праведна ствар и достојанствена умјереност споро побјеђују, али вазда поуздано. То нам даје наду, да ће и овај лист, који је постављен на чврсти темељ и ухватио коријена, и даље се у општу корист развијати, и да ни његов обиљежени правац, ни његов умјерени тон неће зависити од лица, која се у својој сталној сарадњи по сили прилика на њем буду одмјењивала.

Путници из Русије. Прије три дана допутовали су преко тридесет путника из Русије, који су били у Италији на изложби у Риму. Међу овим путницима има и већи број ученика гимназије са њиховим наставницима и неколико женских. Они су имали част да буду примљени јуче и код Њ. В. Краља Господара. Гости из Русије су на Цетињу врло лијепо дочекани и предусретнути, а сјутра се преко Котора враћају натраг.

„Напријед.“ Тако се зове лист, који је у Биограду покренут овијех дана. Он себе назива „гласилом слободних Црногораца“, а око њега се, како вели, купи црногорска емиграција!

Чији је орган тај лист, ко га плаћа, издржава, потпомаже и на њем сарађује, веома је лако погодити. Да то није орган „слободних Црногораца“, више је но јасно, јер слободни Црногорци никад не би пристали, да се онако пише, као што се пише у томе листу, о њиховој драгој отаџбини. Да се око тога листа не купи црногорска емиграција, и то је јасно, пошто емиграција црногорска у Биограду више и не постоји, нити има основа за своје постојање.

Ко је тај, коме је сад ишло у рачун да покретањем таквога листа у Биограду вријеђа старе ране?

Ко је тај, који понављањем испада противу Црне Горе из Биограда иде на руку нашим заједничким непријатељима?

Је ли то Аустрија? Не, — одговориће биоградски протектори тога предузећа.

А кад се ми почнемо достојно и мушки бранити од њиховијех поновљених напада, тад ће сви они сложно гракнути: раде за рачун Аустрије! продадоше интересе Српства!

Сад се јасно види, на чијој је страни одговорност за неслогу.

У времену кад Црна Гора, без икакве своје кривице, има на врату неоправдано непријатељсто читавога турскога царства, наша теразиска браћа хитају сестри Црној Гора у помоћ са покретањем листа у сред Биограда противу наше земље!! И на то небратско предузеће имају смјелост да ставе црногорску фирму, као да уопште има Црногорца, ма какав он иначе био незадовољник, који би кад било тако нешто учинио противу своје отаџбине, а нарочито у *садашњем њеном тешкоме али славном спољашњем стању!*

Незгоде новинара у Турској. Дописник „Келнских Новина“ послао је из Скопља приликом боравка Султанова на Косову својем листу овај занимљиви допис:

„Ваш дописник прочитао је са великим занимањем неки дан у вашем листу са Цетиња извјештај од вашега тамошњег дописника, који најљепше описује предусретљивост према представницима европске штампе за вријеме њихова путовања у Подгорицу. Тај извјештај са Цетиња јасно показује, колико Краљ Никола цијени моћ европскога јавнога мишљења и колику важност истоме приписује. Овдје, у Турској, сад не гледају добро на Краља Николу, што је, у осталом, лако објаснити. Али, турска влада требала би да се учи код Краља Николе, како ваља поступати са штампом, јер како се овијех дана приликом Султанова пута поступало са заступницима енглеске, њемачке, америчанске и француске штампе — заслужује да се помене. Новинари уопште нигдје нијесу били припуштени, нити им је саопштаван програм пута. Свак је био на себе упућен, и само онај од новинара, који је био толико срећан да има каквог турског високог познаника, могао је нешто да сазна или да јави. Трећега дана по боравку Султанову на Косову, сви страни новинарски дописници заједнички су упутили великом везиру писмо, којим су га молили за пријем и разговор. Велики везир Хаки паша одговорио је господи, да се притрпе само за неколико минута. Те минуте отегле су се у пуна четири часа! На једвите јаде појавио се велики везир на степеницама испред својега стана с осмијехом на лицу, и, без икаква извињења што смо тако дуго морали чекати, саопштио нам је ово: „Господа на сву прилику желе да чују нешто о стању у Арбанији? Да, Арбанија је у пламену, али то вам је илуминација, која се чини у част Султанову! У осталом, господо, мени је држање европске штампе нарочито потоњих дана просто неразумљиво. То вам је све, што сам вам имао рећи!“

Рече и окрете нам леђа! Новинари сви занијемише од чуда. Кад су се повратили к себи, пошли су на телеграф, да то „важно“ саопштење са својим примједбама отелеграфирају својим уредништвима. Природно је што те примједбе нијесу ни најмање биле туркофилске! Мисли ли Хаки паша, као што мисле и многи други прости Турци, да је Отоманска Империја већ тако моћна, да може да се спрда са јавним мишљењем читаве Европе?!“

Толико дописник „Келнских Новина“. Изгледа да је ово мало расхладило мегаломанију Младотурака, те су због тога зајаукали опет противу Црне Горе, о чем има више ријечи у данашњем нашем уводном чланку.

Пуштени испод суђења. Ријешењем обласног цетињског суда пуштени су испод суђења на слободу као *потпуно невини* г. г. Пера Петровић, књиговођа I. кл. министарства финансија, Јоко Иванишевић, чиновник поштанско-телеграфског одјељења, Васо Радовановић, терзија и Драго Мартиновић, чувар у поштанско-телеграфском одјељењу, који су били окривљени по дјелу познате маркашке афере.

Једна новина. Поштанско-телеграфско одјељење увело је једну корисну новину, која заслужује сваку похвалу. Та се новина састоји у томе што је уведена рекламација и за све поштанске пошиљке и ако нијесу препоручене. Овим се иде на то, да се уђе у траг и једној обичној загубљеној пошиљци, а не само препорученој као сада. Увођење ове врсте рекламације показује, да суврмена и ваљано уређена пошта води рачуна и сматра као аманет све оно што јој се повјери на отправљање. На тај начин од сада пошиљаоци или адресати имају права, да рекламирају своје обичне неприспјеле предмете, а за то неће плаћати никакве таксе. И тако ће се сада моћи контролисити пошиљка и предаја чак и обичних поштанских пошиљака.

Читуља. Некадашњи наставник велике државне гимназије и подгоричке гимназије *Иво Одић* преминуо је у Сарајеву. О томе у „Сарајевском Листу“ читамо: „Иво Одић, бивши гимназиски професор, преминуо је прексиноћ (22. ов. м.) у овдашњој земаљској болници након дуге тешке болести. Покојник је родом из Травника и свршио је тамо и своје средњошколске науке с добрим успјехом у надбискупској великој гимназији, а филозовску струку свеучилишних наука апсолвирао је на свеучилишту у Инсбруку, те је наступио мјесто намјесног учитеља у великој гимназији сарајевској г. 1909. Но пошто није на вријеме стекао квалификације за средњошколског професора, ријешен је био службе. Од тада га је гонила тешка судбина и пенашавши нигдје егзистенције оболио је и — ево умро“. Покојник се за вријеме свога боравка на Цетињу био ожеиио, али се прошле године коначно развео. Лака му земља!

Нова школска зграда. Из Подгорице нам јављају, да је прошлог четвртка у селу Српској у Зети на свечан начин положен камен темељац згради, у којој ће бити смјештена основна школа.

Поштански приправници. На Цетињу су 19. и 20. ов. мј. поштаско-телеграфски приправници полагали испите пред нарочитом комисијом, састављеном из шефова одсјека у поштанско-телеграфском одјељењу и управника цетињске станице. Кандидата је било свега петнајест. У вези с тиме ријешено је, да се отвори једномјесечни курс за приправнике како би се што више усавршили у поштанско-телеграфској струци и проширили круг свога стручног знања.

Једна несвршена афера

— За ствари под овом рубриком уредништво не одговара ни у ком случају —

Неизвјештачева скромност и мој добро васпитани укус не би ми никад допустили да у јавности говорим pro domo sua.

Изјаве, што их пред неколико дана у овом листу дадоше г. г. Живковић и Симоновић изводе ме из мирне повучености и закопчане резерве. Мој случај, који је сам собом ограничен на најужи круг непосредно ангажованих лица, изнесен је намјерно пред јавност с нетачностима, којима алузије воде далеко.

Као исправан и частан човјек — моја је наиме судбина да сам такав — морам одмах изјавити без икакве бојазни, да су г. г. Живковић и Симоновић прекорачили у цијелој овој ствари и истину и деликатност.

Понајприје је повод овој афери приказан нетачно и теденцијозно. — Ево мога исказа, при коме ћу и умирући остати не дирајући ни у једно његово слово па ни запету.

16. о. мј. дошао сам у кабинет г. Министра просвјете не својом иницијативом већ по налогу. — Моја мисија није имала мандата са стране колегија, већ је била чисто лична с том разликом, што је сљедовала вишој наредби.

Г. Пламенац налазио се у кабинету Г. Министра, кад је најављен мој долазак. Већ на прве моје ријечи, што их упутих Г. Министру, ушао је у разговор и г. Пламенац оспоравајући ми „равноправност“ у преговорима с Г. Министром и заузимајући један деспотски и омаловажавајући тон наспрам мене.

Успјело ми је у најпристојнијим изразима исходити саслушање код онога лица, коме сам дошао и коме сам једино и послат био. Пошто сам дао лично са своје стране изјаву Г. Министру на његову изјаву, надовезао се разговор о спору између наставничког колегија и Министарства. У томе је разговору узео највише учешћа Г. Пламенац и то на такав начин, да сам био приморан замолити га нека снизи свој тон. Г. Министар је готово сасвим био изолован из дискусије. На наводе Г. Пламенца рефлектирао сам или с доказима или с изразима: „друго је војска, друго ђак, а друго чиновник“ — „нисмо ми дјеца“ — „међу нама има људи, који 16 до 19 година служе као наставници па знају шта је закон“ — „ми се нијесмо коалирали с директором него сагласили се с његовим мишљењем, односно он с нашим“ — „ријеч „коалирати се“ има тенденцију. Разлика је у изразима „коалирали“ и „сагласили“ и — рецимо „уортачили“ итд.

Тон је мој био миран, тих, васпитан и одмјерен према лицу, старијем у служби. Употребивши у даљем разговору, који је текао приличним темпом, израз за једнога ми друга „*Он и ви*“ приморао ме је г. Пламенац на питање: „молим, ко је тај он?“ Пошто је г. Пламенац поновио пређашње ријечи поново сам и ја своје питање. *То* је био непосредни разлог, да г. Пламенац скочи, да ме пограби за обје мишке, да ме потисне до покрајњих врата вичући из свега гласа: „С ким ви тако говорите? напоље, напоље!“ — Госп. Министар прискочи, одвоји г. Пламенца од мене, на једнима се вратима указа г. секретар Минић и још једно старије лице (мислим г. Марко Драговић), а на другима послужитељи Министарства. Чини ми се, да је г. Dr. Огњеновић, колико сам могао видјети кроз отворена врата, прошао у тај мах ходником. Замолио сам г. Министра да изволи саставити записник о свему што ми се догодило у његову кабинету, али је ту молбу одбио г. Министар позивајући се на узбуђеност моју и свијех осталих.

Није дакле истина, да сам г. Пламенцу добацио подистичуте ми ријечи, које би тобоже алудирале на његов рад као бившег Министра. То не бих учинио ни за то, што ме се његов рад ни најмање не тиче; ни за то, што туђи кабинети нијесу мјеста, гдје се бивши државници зову на одговорност; ни за то, што сам се налазио у звању пред својим старјешином; ни за то, што сам ја само контрактуални чиновник у овој земљи; ни за то, што би ме таква изјава изврглa кривичном прогону; ни за то, што ми је она била потпуно непотребна у полемици — укратко, што је све то ансурд, а помало и сензационална подвала.

У 12½ сати по подне 16. јуна, дакле одмах иза чина, упутио сам своја два поузданика г. г. проф. Томановића и Вакетија г. Министру, да га запитају, како мисли дати ми задовољење у поводу случаја, који се одиграо на његове очи у његову кабинету. Г. Министар је, потврдивши тачност навода, истога дана упутио ми изјаву, у којој веома жали што се је у његову присуству, у канцеларији догодило између начелника Министарства Просвјете и Црквениј Послова, г. Јована Пламенца и мене, да је нашао за умјесно, да г. Пламенца казни писменим укором, који ће ми се истога дана у препису саопштити.

Пошто је фама разносила кроз град невјероватне податке о мојој афери био сам принуђен у 11 сати ноћи наћи свједоке и повјерити им витешки мандат. Не знајући ни да г. Пламенац има сина, а камо ли да му је те ноћи умирао и умро, моји су свједоци пошли у стан г. Пламенца у 8.40 сати изјутра 17. о. мј.

Сазнавши у 9 сати, каква је жалост задесила дом мога противника, а имајући у виду, да за контрахирање преостаје још времена до 11 сати прије подне, похитао сам до својих свједока, да их замолим, нека своју мисију обаве за тај дан само предајом карата или којом другом лакшом формом. Било је на жалост прекасно. Господа су већ извршила своју дужност. Колико год ми је то тешко било, толико сам био донекле ублажен, што су моји свједоци извршили према ожалошћеном оцу кондоленцију, а по том на дискретан начин саопштили г. Пламенцу своју мисију.

У 10½ сати тога дана предадоше ми гг. Чањек и Девић овај записник:

Цетиње, дана 30. (17.) јуна 1911. године у 8 сати и 40 минута у јутру.

ЗАПИСНИК

сатављен од подписаних у частној разпри између г. г. професора Душана Ђукића и начелника мин. просвјете, Јована Пламенца од дана 29. (16) јуна 1911.

Подписани свједоци пошли су у горе назначени дан и сат к госп. Јовану Пламенцу те су тражили задовољштину за свога повластитеља.

Пошто г. Јован Пламенац није тачно одговорио, да ли хоће да даде госп. професору Ђукићу тражену задовољштину, велећи да ће се касније видјети, може ли се и хоће ли се за тај случај дати задовољштина, подписани свједоци госп. Душана Ђукића су се одалечили у смислу члана V. тачке 5. Болгаровог кодекса.

Прочитано, потврђено и подписано.

Свједоци:

Лавослав Чањек, Ђуро Девић

Није истина, да сам ја заобилазним путевима тражио за себе интервенцију, већ је истина, да сам једну најплеменитију побуду морао с највећом захвалношћу отклонити у 7 и по сати онога јутра, кад је од мога противника требао стићи одговор. За ово могу навести двојицу свједока, устреба ли.

Пред 11 сати 18. јуна — пошто је истекло вријеме, које безусловно захтијева § 12. Болгаровог кодекса — уручен ми је овај записник од стране мојих свједока:

Цетиње, дана 1/7 (18/6). 1911. у 9 сати и 30 минута прије подне.

ЗАПИСНИК,

састављен од подписаних свједока госп. професора Душана Ђукића у његовој частној разпри с госп. начелником Мин. просвјете, Јованом Пламенцем од дана 29. (16) јуна 1911. године.

Пошто госп. начелник Јован Пламенац господину професору Душану Ђукићу тражене задовољштине дао није, нити је у року 24 сата назначио своје свједоке за уравњање распре, узимљу подписани свједоци, да он није вољан дати госп. Душану Ђукићу никакве задовољштине часним путем и сматрају своју задаћу за свршену, издавајућ својему повластитељу овај записник који има за њега исту цијену, као да би он с оружјем у руци био стојао у боју са својим противником, те му преостављају, да он од госп. начелника Јована Пламенца тражи своју задовољштину путем судбеним.

Прочитано, потврђено и потписано.

Свједоци.

Лавослав Чањек, Ђуро Девић

Послије свега тога (у 11 сати) долази вијест о поминирању противничких свједока и мој корак, да судским путем из дјејствујем сатисфакцију за себе. Моји свједоци, који су већ добили и разрјешницу, узвратили су писмом, у коме се противничкој страни даје саопштење у смислу до сада наведених чињеница.

Овдје морам напоменути још и то, да је колико се сјећам из приповиједања госп. Девића, госп. Пламенац у писму на потоњега од 18. јуна навео, да је још *синоћ* т. ј. 17. о. мј. именовао своје свједоке. Писма г. Пламенца и г. г. свједока стигла су у исто вријеме и исто их је лице донијело у 11 сати 18. јуна. Неразумљиво је с тога, зашто су свједоци примивши још 17. о. мј. у вече мандат поступили по њему тек 18. јуна у 11 сати и скривили задоцњење од 2 сата и 20 минута. *Ту је одговорност њихова.*

Што је даље било није ми познато. Г. Девић је отпутовао, а г. Чањека нијесам до неки дан ни видио.

Нијесам узмакао нити поступио с намјерама о реклами и популаритету (не знам зашто и чему?!) Како ми то ласкаво приписују г. г. Живковић и Симоновић.

Хоће ли кр. обласни суд сматрати моју тужбу предметном или беспредметном у то се не могу упуштати, јер је ту ријеч о будућој радњи судској, којој се не би смјело прејудицирати. Лијепо је само то, што су г. г. Живковић и Симоновић тако услужни у цитатима параграфа.

Ваљда ће се наћи у земљи и форум и начин, гдје ће се и како, легалним путем, утврдити истина и правда по овом случају.

Истина је, да министарски акт, који сам примио *два дана доцније* него ми је обећано, има у наводима о укору за г. Пламенца и израз „доста арогантан“ који се односи на мој говор. Да сам с тим и таквим актом незадовољан и да га сматрам неправедним, слиједи из моје жалбе коју сам на мјеродавно мјесто поднио.

Ипак је интересантно, да је г.г. Живковићу и Симоновићу, који су фунгирали у овој ствари и као моје судије, понестао у излагању један детаљ; наиме, да је г. Пламенац кажњен укором из министарства, дакле да је и крив.

Приче о томе шта би било у европским кабинетима, кад би неко дошао Министру по званичној дужности и био инзултиран од некога, ко је у том кабинету и гост и подређено лице — далеко би одвеле. Оставимо их!

Коначно, више је него одвратно стављање прогнозе, што би се све могло писати у страним новинама о томе, каква би агитација преотела маха и какву би штету претрпио — углед државе! Што је дало поменутој господи такву духовиту инспирацију и што их је учинило тако видовитима, тешко је одредити. Ну, пошто господа поминају све те тлапње у савезу с мојим именом, то им морам узвратити овако: *Дошао сам пред двије године у Црну Гору, савјесно и вјерно вршио сам своје дужности, несебично, отворено и поштено радио сам и помагао рад* (у колико сам као ситан фактор могао) *на напретку и земље и њених установа и њених синова, моје родољубље нијесам нигдје затајао, углед државни никад занемарио, свој положај као странца никад изгубио из вида, а привржeност и љубав к земљи и њеним представницима ничим не умањио.*

Одбијам од себе сваку сјенку сумњичења и све оно, чиме би г. г. Живковић и Симоновић хтјели натрунити и значај и исправност моју.

Чистом савјешћу и ведра чела понављам, да је све овако како наведох.

Тако ми Бог помогао!

Цетиње, 28. јуна 1911.

Душан С. Ђукић

Овим бројем истиче многим нашим претплатницима претплата на лист. те би требали, да је одмах обнове, јер ко то не буде учинио одмах, неће добијати више лист, пошто наш лист никоме нећемо да шаљемо на вјересију.

На ово обраћамо пажњу свима оним претплатницима, којих се тиче.

5% ЈЕФТИНИЈЕ

Од први јуна о. г. лиферујем мојим муштеријама све врсте фишека — патрона за револвере и ловачке пушке, а

1 ПЕРПЕР

јевтиније на сваки мац **играћих карата** од садашњих цијена.

Видо Н. Мартиновић

8—8 — ЦЕТИЊЕ —

На знање путницима!

На 20. овог почињем са омнибусом превоз путника из Подгорице за Колашин и обратно.

Из Подгорице за Колашин креће сваке недјеље и четвртка тачно у 6 сати из јутра; из Колашина за Подгорицу свакога уторника и петка у 7 сати из јутра. Цијена од особе са 5 кила пртљага од Подгорице до Колашина 10 перпера, а од Колашина до Подгорице 8 перпера. Биљети се могу добити у Подгорици код г. Луке Велимировића а у Колашину код г. Мила Весковића. Омнибус стиже из Подгорице за Колашин за један дан, а тако и обратно.

Омнибус прима путнике осим Подгорице, Ријеке, Колашина, Бијоча, Пелевбријега, Лијеве Ријеке, Јабуке, и на Матешеву.

Молим г. г. путнике за што вишу посјету. Услуга ће бити тачна.

Подгорица

С поштовањем

Филип Савов Пејовић.

р. 129 бр. 2 3,4

ДВОРСКА БРИЈАЧНИЦА

МАРКА ХОТИ НА ЦЕТИЊУ

Потпуно је реновирана, укусно и елегантно намјештена и снабдјевена свијема потребама, тако да муштерије у њој налазе сваку удобност. У бријачници се продају по умјереној цијени **најфинији мириси из првих париских парфимерија** као и све остале потребе за његовање лица, косе и коже. — Електрично освјетљење. Услуга вазда брза и тачна.

С поштовањем

дворски бријач

Р. 62 бр. 7 1,3 **Марко Хоти.**

БЛАГОДАРНОСТ

Не могу пропустити да и овим путем не заблагодарим свима онима, који узеше саучешћа приликом смрти наше шћерке

ЈОВАНКЕ

рођ. 1—I 1911. † 19—VI 1911.

Подгорица.

Душан Р. Марковић

П. п. бр. 6, 1,1 с породицом.

НАЈВЕЋА ТВОРИЦА и ТРГОВИНА СРП. ПРАВ. ЦРКВ. УТВАРИ

НИКОЛЕ ИВКОВИЋА у НОВОМ САДУ

у својој кући, дунавска улица бр. 10

Позната је да нема конкуренције, у јефтиним ценама, а још мање усавршено доброј изради црквених утвари, а све ово још надмашује моје огромно

ВЕЛИКО СТОВАРИШТЕ

Одежда, литија, неба, барјака, крстова, кандила, полијелеја (ћока), плаштаница, кивота, свећњака, путира, пјетохљебница и икона у свима могућим врстама за цркве, домове и т. д. све што у ову струку спада. **Иконостасе израђујем тачно по плану на потпуно задовољство** мојих цењених муштерија. У плановима имам велики избор.

Свештеничке хаљине израђујем сасвим тачно и добро, то јамчи моја дугогодишња пракса. Шешира, камилавки и појасева имам увек највећи избор.

НАРУЏБИНЕ ВРШИМ ТАЧНО и ОДМАХ

Адреса за писма и наруџбе:

Nikola Ivkovits, Ujvidek (Novi Sad) Ugarska

23—30

Штампа Кр. Ц. Државне Штампарије.

Власник и одговорни уредник Лазар Чобељић